

KONZERVATÍVNE LISTY

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT M. R. ŠTEFÁNIKA

MÁJ 2009

OBSAH:

RECENZIA:
America Alone
Svetozár Gavora

FINANČNÁ KRÍZA:
Bez morálky niet trhu
Samuel Gregg

SPOLOČNOSŤ:
Je stredná Európa náchylnnejšia
k neonacizmu? Tomáš Ferenčák

SAMOSPRÁVA:
Zákon proti komunálnej zlodejine
Ondrej Dostál

GLOSA:
Rodová rovnosť – kľúč k demokracii?
Zuzana Humajová

BEZ MORÁLKY NIET TRHU

Samuel Gregg

Na to, aby sme od najúbohejšieho barbarska dospeli k najväčšiemu bohatstvu, nie je nevyhnutné viac, než mier, nízke dane a prijateľný výkon spravodlivosti.

Adam Smith

Adam Smith mal v podstate pravdu, keď takto popísal predpoklady pre ekonomickú prosperitu. Ale ak by nás súčasné finančné turbulencie mohli niečo naučiť, tak to, ako veľmi trhový kapitalizmus závisí od toho, či väčšina ľudí rozvíja a rešpektuje všeobecne platné morálne cnosti. Samotný Smith to vždy chápal. Preto by jeho Bohatstvo národov z roku 1776 malo byť interpretované v spojitosti s jeho Teóriou mravných citov z roku 1759.

Finančný kolaps bol spôsobený mnohými ekonomickými faktormi: expanzívnu monetárnu politiku, masívny využívaním finančnej páky (požičaných zdrojov na investovanie) bankami, kolapsom nízko-bonitných a rizikových hypoték, ako i programami sociálneho inžinierstva, ktoré realizovali vládou podporované kolosy v štýle New Deal, ako sú Fannie Mae a Freddie Mac.

Hoci niet pochýb, že slobodný trh za posledný pár desaťročí vytiahol doslova stámiály Indov a Číňanov z chudoby, kontinentálni Európania – napríklad nemecký minister financií Peer Steinbrueck – nahlas zdôrazňujú, že „anglosaský kapitalizmus skončil,“ pričom ľahkovážne ignorujú skutočnosť, že mnohé štátmi riadené ekonomiky EÚ sa momentálne potácajú do recesie alebo už v recesii sú.

Málo sa hovorí o tom, že finančná kríza bola spôsobená morálnymi zlyhaniami, ktoré sa prejavovali nielen na Wall Street, ale aj na hocietorej „obyčajnej ulici“. Príkladom je fiasco nízko-bonitných hypoték. Dnes už vieme, že tisícky klientov klamalo o svojich príjmoch, majetku a záväzkoch, keď žiadali o hypotéku. A mnoho veriteľov nevykonalo ani len tú najjednoduchšiu kontrolu ich úverovej minulosťi.

Aj nedbanlivosť patrí medzi hriechy, ktoré zapríčinili dnešné finančné otrasy.

Mnoho investorov sa zatažilo hypotékami na základe mimoriadne neobzretného predpokladu, že ceny domov už budú iba stúpať. A zatial' na Wall Street investičné banky nadmerne špekulovali a využívali finančné páky, niekedy dokonca v pomeroch až 30 k 1 (v prospech záväzkov k vlastnému majetku).

Potom je tu aj bezuzdný materializmus, ktorý zjavne rovnako presiahol tak na Wall Street, ako aj na „obyčajné ulice“. Sporivý, dokonca až nemiestne šetrný Adam Smith by bol zhrozený mentalitou typu „*chcem všetko a hned*,“ ktorá prispela k tomu, že miera súkromných úspor v Amerike sa od roku 2005 pohybuje okolo 0% a je najnižšia od Veľkej depresie v rokoch 1932-1933.

Je pravdepodobné, že taká istá mentalita viedla aj mnohých na Wall Street k tomu, aby predávali cenné papiere, o ktorých vedeli, že ich základom sú nízko-bonitné hypotéky ľudí z „obyčajných ulíc“, ktorí boli zaslepení vidičou rýchlych ziskov. Takéto konanie nie je nezákoné. Zdá sa však, že nik sa nenáhľ obhájiť ho z etického hľadiska.

Ziadne z týchto morálnych zlyhaní však nevedie k záverom, ktoré by mohli obhájiť ďalšie regulácie. Napriek tomu živia populistickej požiadavky návratu k intervencionistickej politike, ktorá už v minulosti zlyhala. Zatiaľ väčšina zástancov slobodného trhu odoláva volaniam po ďalších reguláciách používajúc silné ekonomické argumenty. Ale relatívne málo z nich – ak vôbec niekto – upozorňuje na morálny rozmer finančného kolapsu.

Jedným z vysvetlení tohto mlčania by mohlo byť, že niektorí zástancovia trhu vedome alebo podvedome akceptovali mäkký relativizmus, ktorý je tak rozšírený na Západe, ale ktorý neumožňuje dôslednú analýzu morálky. Tiež je možné, že mnohí zástancovia slobodného trhu už dávno nie sú schopní vyslovovať iné ako rýdzko utilitárne argumenty v prospech trhu konkrétnie a v prospech slobody všeobecne.

Nemýlme sa: moderná forma trhu – tak bolestivo sa vyvýrajúca napriek intervencio-

nistom všetkých farieb už od Smithových čias – bude vrhnutá o mnoho rokov späť chaosom na finančných trhoch. Veľmi podobná minulá kalamita by nám však mala pripomínať, že kým politické putá nasadzované ekonomickej slobode zástancami New Dealu a keynesiáncami od tridsiatych rokov minulého storočia si žiadajú uvoľnenie, tak morálne putá spoločnosti si naopak vyžadujú neustálu obnovu a priťahovanie.

Zvolili sme si ľahký spôsob, ako sa naučiť, že cnosti ako obozretnosť, striednosť, šetrnosť, dodržovanie sľubov, poctivosť a pokora – nehovoriac už o ochote nerobiť druhým to, čo nechceme, aby oni robili nám – nemôžu byť len akousi voľbou navyše v spoločenstvách, ktoré si vážia ekonomickú slobodu. Ak bude trh fungovať a vláda udrží svoju moc v patričných medziach, tak spoločnosť bude musieť siahnuť až do rezerv svojho morálneho kapítalu.

Na sklonku svojho života Adam Smith pridal do svojej Teórie mravných citov novú kapitolu a nazval ju *O povahе cnoti*. Veľa sa hovorí o dôvodoch, ktoré ho k tomu viedli. Snáď sa tak rozhodol potom, ako zhliadol svet, v ktorom šírenie slobodného trhu začalo odstraňovať chudobu, a považoval za potrebné znova zdôrazniť význam pevných morálnych návykov pre spoločnosť, ktorá má ambíciu byť podnikateľskou a slušnou zároveň. A to je odkaz, na ktorý by sme dnes mali dbať.

Autor je riaditeľ výskumu v Acton Institute (USA).

Na pozvanie KI vystúpi v Bratislave dňa 14. mája 2009 s verejnou prednáškou v rámci cyklu CEQLS na tému Finančná kríza: vládne zásahy a zlyhanie morálky.

CEQLS

Viac informácií na www.konzervativizmus.sk.

Preložil Svetozár Gavora.

ZÁKON PROTI KOMUNÁLNEJ ZLODEJINE

Ondrej Dostál

Koncom apríla schválil parlament novelu zákonov o majetku obcí a o majetku vyšších územných celkov. V rámci druhého čítania boli do vládneho návrhu novely zapracované pozmeňujúce návrhy, ktorími sa do oboch zákonov dostali ustanovenia ukladajúce obecnej i regionálnej samospráve postupovať pri predajoch a prenájmoch ich majetkov transparentne a sútažnými metódami.

Na prvý pohľad je to nenápadná zmena, ktorú väčšina médií v prvom momente ani nezaregistrovala, pritom ide o zásadné opatrenie pre obmedzenie klientelizmu a korupcie na samosprávnej úrovni. Iniciátorom zmien bola mimovládna organizácia VIA IURIS, ktorá v spolupráci so Zuzanou Čaputovou a ďalšími právnikmi pripravila vlastný návrh noviel oboch majetkových samosprávnych zákonov. VIA IURIS sa pokúsila dosiahnuť zakomponovanie svojich návrhov do vládneho návrhu novely, ktorý už bol od januára v parlamente. Kampanja VIA IURIS za lepšie nakladanie s verejným majetkom v marci podporili aj viacerí ďalšie mimovládne organizácie, medzi nimi aj Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika.

Návrh si osvojila poslankyňa SDKÚ-DS Lucia Žitňanská a trochu prekvapivo ho nestihol obvyklý osud pozmeňujúcich návrhov opozičných poslancov. Tie totiž v tomto voľebnom období zvyčajne končia v koši ako odpad. V tom lepšom prípade ako separovaný odpad a po separácii nasleduje recyklácia (návrh neskôr ako svoj vlastný predloží koaličný poslanec a parlament ho schválí). Tentoraz sa však s návrhom opozičnej poslankyne stotožnil Ústavnoprávny výbor NR SR a v pléne parlamentu 95 zo 121 prítomných poslancov. Za zmeny tak hlasovala koalícia i opozícia.

Samosprávne eldorado

Doteraz zákon neukladal samosprávam pri predaji a prenájme majetku skoro žiadne konkrétné povinnosti. Mohli predávať bez akejkoľvek súťaže, priamym predajom vo pred určenému záujemcovi. Bez toho, aby zámer niečo predávať vopred zverejnili aspoň na tri dni na nástenke. Bez toho, aby si nechali predávanú nehnuteľnosť, či inú vec čo i len oceniť znaleckým posudkom. Samosprávy tak mohli predávať i prenájmať majetok hlboko pod jeho trhovú hodnotu a určovať cenu úplne svojvoľne. A sa možejme, že tak často aj robili.

Zákon sice i doteraz ukladal zastupiteľstvu obce i výšieho územného celku schváliť zásady nakladania s majetkom, tie však môžu byť úplne všeobecne a gumové. Jedine obmedzenie ukladá doterajšie znenie zákonov iba pokiaľ ide o nadobúdanie majetku predstaviteľmi samosprávy (starosta, primátor, župan, poslanci zastupiteľstva, prednosta a zamestnanci obce a VÚC, hlavný kontrolór, štatutárni zástupcovia právnickej osoby založenej alebo zriadenej samos-

právou) a osobami im blízkymi, ako aj právnickými osobami, ktoré sú s nimi prepojené. Takéto osoby nemohli (až na zákonom stanovené výnimky) nadobúdať vlastníctvo obce a VÚC bez obchodnej verejnej súťaže. Na ostatných sa obmedzenia nevzťahovali.

Samosprávy sa často stážajú na nedostatok finančných prostriedkov. Ten je však spôsobený aj šafárením s verejným majetkom. Keby samosprávy predávali a prenájimali svoj majetok vždy transparentným spôsobom a sútažnými metódami, mohli byť na tom finančne oveľa lepšie. Oveľa horšie by však na tom finančne boli niektorí predstaviteľia samosprávy, ktorí na kšefovaní s verejnými majetkami profitovali. Schválená novela na takúto zmenu vytvára vhodné podmienky.

Súťaže a dražby

Najdôležitejšou zmenou, ktorú novela obsahuje, je povinnosť samosprávy predávať majetok na základe verejnej obchodnej súťaže alebo dražby. Priamy predaj je možný iba v prípade, že sa majetok predáva minimálne za cenu stanovenú znaleckým posudkom, a že takto stanovená hodnota predavaného majetku nepresiahne 40 000 eur.

Zákon proti komunálnej zlodejine je vážnym adeptom na titul „zákon roka 2009“.

Dalo by sa povedať, že pravidlo, ktoré sa doteraz uplatňovalo iba vo vzťahu k nadobúdaniu majetku predstaviteľmi samosprávy (povinnosť verejných obchodných súťaží), sa stáva univerzálnym pravidlom pri predaji akéhokoľvek majetku. Táto zmena je logická a správna. Naozaj neexistuje žiadny legítimý dôvod, prečo by sa samosprávny majetok mal predávať inak ako sútažnými metódami.

Predstaviteľia samosprávy, osoby im blízke a právnické osoby s nimi prepojené budú, tak ako doteraz, z možnosti nadobúdania majetku priamym predajom vylúčené. Do istej miery otázne je zachovanie možnosti priamych predajov pri hodnote predavaného majetku do 40 000 eur, ale aj v takom prípade bude potrebné postupovať pri predaji transparentne a nebude možné majetok predať pod hodnotu určenú znaleckým posudkom. Aj to je však veľký pokrok oproti doterajšej úprave, ktorá nič také nevyžadovala.

Všetko vopred zverejniť

Novela zavádzá pre samosprávu povinnosť zverejniť zámer predať majetok mi-

nimálne 15 dní vopred na úradnej tabuli, internetovej stránke a v regionálnej tlači. Nástenkové predaje (s informáciou iba na úradnej tabuli) tak budú možné iba v malých obciach, ktoré nedisponujú vlastnou internetovou stránkou. Určite však už nie v mestách, či samosprávnych krajoch.

Vyššie uvedené pravidlá nebude musieť samospráva uplatňovať v zákonom vymedzených prípadoch – napr. pri predaji bytov podľa zákona o bytoch, pri predaji pozemku zastavaného stavbou vo vlastníctve nadobúdateľa, či pri predaji hnuteľnej veci, ktoré zostatková cena je nižšia ako 3 500 eur. A ešte aj „v prípadoch hodných osobitného zreteľa“, o ktorých zastupiteľstvo rozhodne trojpäťinovou väčšinou prítomných poslancov. Práve táto formulácia je najslabším miestom celej novely, pretože otvára priesitor pre tvorivosť komunálnych politikov pri vymýšľaní „osobitných zreteľov“ v záujme obidenia v zákone stanovených pravidiel a povinností. Táto chyba krásy je však problémom iba vo vzťahu k optimálnemu nastaveniu pravidiel, v žiadnom prípade nie v porovnaní so súčasným stavom, keď si nikto ani len tie „osobitné zretele“ pri predávaní samosprávneho majetku pod cenu vymýšľať nemusí. A obdobné pravidlá ako pri predaji bude musieť samospráva uplatňovať aj pri prenájme svojho majetku.

Samosprávy pod kontrolou

Úplnou novinkou, ktorú zavádzá novela, je právo obyvateľa obce domáhať sa „neplatnosti právneho úkonu alebo určenia vlastníctva obce k majetku, ktorý bol obcou prevedený na treťiu osobu, ak prevod majetku obce nebol realizovaný na základe obchodnej verejnej súťaže, dražbou alebo priamym predajom najmenej za cenu stanovenú podľa osobitného predpisu, okrem prípadov, keď tento zákon iný spôsob prevodu priprúšťa“. Doteraz mohla na porušenie zákona zo strany orgánov obce poukázať iba prokuratúra formou protestu a v prípade, že obec protestu nevyhovela, mohla sa prokuratúra obrátiť na súd. Teraz by možnosť obrátiť sa na súd mali v prípadoch, keď ide o podozrenie z protizákonného predaja majetku obce, získať aj obyvateľia obce. A rovnako aj vo vzťahu k samospráve VÚC.

Znamená to, že aktívni občania zaujímajúci sa o veci verejných sa odteraz budú môcť oveľa lepšie pozeráť predstaviteľom samosprávy na prsty. A v prípade potreby im po nich aj klepnúť. Keď schválená novela nadobudne účinnosť, nebude to, pochopiteľne, znamenať úplný koniec akýchkoľvek komunálnych zlodejín, korupční politici a úradníci na miestnej a regionálnej úrovni to však budú mať oveľa ľahšie. Zákon proti komunálnej zlodejine je určite väzonym adeptom na titul „zákon roka 2009“.

AMERICA ALONE

Svetozár Gavora

„Keď sa teroristom... najbližšie podarí útok, dôvod bude ten istý: už bude existovať množstvo ‚poseptembrových‘ predpisov a niekde nejaký nedbanlivý úradník ich nedodrží... To je trvalou vlastnosťou štátu: 90% jeho vždy sa rozrastajúcich úradov jednoducho nie je veľmi dobrých, a ak zveríte svoje životy do ich rúk, o to viac vás sklamú. ... vo štvrtom lietadle nedodržali rituály predpísané pre prípad únosu v sedemdesiatych rokoch. Na palube Letu 93 sa používali súkromné mobily; zistiac, že predpisy Federálneho úradu pre leteckvo (FAA) ich nezachránia, obyčajní cestujúci konali ako slobodní ľudia. Vzoprv sa teroristom a obetujúc vlastné životy zabránil tomu, aby ich lietadlo zasiahlo svoj cieľ vo Washingtone. V to ráno, kedy zlyhal veľký štát, jediné dobré správy prichádzali od jedincov konajúcich ako súkromné osoby... Tridsať rokov sa cestujúci vzdávajú čoraz viac zo svojich práv kvôli ilúzii bezpečnosti a výsledkom je smrť tišícov z nich. Vo štvrtom lietadle si Todd Beamer a ďalší tieto práva nárokovali a dokázali, že ich dokážu presadzovať účinnejšie ako štát.“

Kniha kanadského novinára Marka Steyna *America Alone. The End of the World as We Know It* (Regnery Publishing, Washington, 2006) je jednou z najviac recenzovaných na svete. Autor používa briskný jazyk na to, aby popísal, čo ho najviac znepokojuje:

prenikanie islamského fundamentalizmu a terorizmu na Západ a neuspokojivá odozva západných vlád. Jasne pomenúva i príčiny dnešného stavu: demografický úpadok slobodného sveta, neudržateľnosť sociálnej politiky a civilizačná vyčerpanosť. Často sugestívnu skratkou, ale vždy logicky a citujuč zdroje, Mark Steyn nachádza súvislosti medzi týmito troma javmi, ako aj medzi nimi a dnešným stavom Západu. Hoci väčšina recenzentov neupiera Steynovi schopnosť jasne formulovať argumenty a názory, mnohí ho obviňujú z „prílišnej konzervatívnosti,“ ktorú považujú za jeho nedostatok. Áno, Steyn nie je vôbec „politicky korektný“. Sarkasticky sa vysmieva nielen z názorov ľudí ako Al Gore, Bono Vox z U2, Woody Allen, ale aj z európskej politickej špičky alebo naivitu republikánov. Dá sa však inak, ak mnogí z nich pred hrozobou „strkajú hlavy do piesku“?

Steyn vyslovuje starú pravdu: ak sa spoľahneme na štát vo veciach, ktoré môžeme urobiť sami, výsledok nemôže byť podľa našich predstáv, pokiaľ chceme brániť slobodu. Štát si uzurpuje čoraz viac našej slobody a výmenou za to nám dáva čoraz menej. Nie hrozba islamizmu zvonku, ale vnútorné zlyhanie a zrada vlastných, historicky overených hodnôt sú hlavnou príčinou

úpadku Západu. Práve toto je najsilnejšie Steynovo posolstvo. Európa má prebujnený sociálny systém, ale – práve preto – nie je schopná ubrániť sa globálnym hrozbám vlastnej silou. Amerika je, aspoň podľa Steyna, na tom oveľa lepšie. Do nej vkladá nádeje, čo napokon vyplýva aj z názvu knihy.

A to je azda jediný moment, ktorý by sa s odstupom času dal trochu spochybniť. Dnes, po nástupe Baracka Obamu vieme, že ani americká verejnosť nie je imúnna voči populizmu, a že nie vždy je schopná správne vyhodnotiť dôsledky svojej politice voľby. Pacifisti všetkých krajín dnes jasajú. Ale Obamova politika, nie nepodobná appeasementu veľkých demokracií medzi svetovými vojnami, môže mať devastáčné následky pre celý Západ. Koketovanie s niekým, kto bude spokojný, iba keď bude Západ na kolenách – ako je Chávez alebo Ahmadínedžád – je slepou uličkou.

To však neuberá Steynovej knihe na aktuálnosť. Práve naopak. Tá kniha nastavuje nepekné, ale pravdivé zrkadlo najmä nám, Európanom. A keďže aj obraz Ameriky sa, odkedy bola napísaná, „zeuropeizoval,“ Markovi Steynovi nezostáva nič iné ako napísat jej druhý diel.

Autor je spolupracovník KI.

JE STREDNÁ EURÓPA NÁCHYLNEJŠIA K NEONACIZMU?

Tomáš Ferenčák

Správy o útokoch na rómsku minoritu čoraz častejšie prichádzajúce z Maďarska, Česka či Slovenska môžu spoločne vytvárať dojem o silnejúcom nástupe radikálov neonacistického razenia.

Národná garda, Dělnická strana, trosky Slovenskej pospolitosti, rómske vystáhovalectvo z Čiech do Kanady, útoky na Rómov v Maďarsku, neľudské zaobchádzanie s rómskymi deťmi zo strany policajných orgánov na Slovensku. Tieto udalosti tvoria základ pre hysterické konštrukcie. Pridajme medializovanú apatiu politických elít, historickú analógiu s veľkou krízou a nástupom nemeckého národného socializmu, a máme široké pole na špekulačné obavy o hodnoty demokracie v strednej Európe.

Je pravda, že periférne spolky krčmých vých radikálov sa menia. Hľadajú nové témy a spôsoby. Využívajú slobodu a zákony na vlastnú propagáciu, pochodusjú, skryto oslavujú, ohrozujú. Média lačné po senzáciách informujú, kritizujú, naznačujú. Je však jeden dôvod, prečo renesancia nacizmu nehrozí. S týmito ideológiami už máme skúsenosť. Nie sú novinkou, nie sú neznámu.

Komunizmus našiel podporu (aj) mnohých slušných ľudí, hľadajúcich akýsi „spravodlivejší“ svet, no po ére budovania socializmu si žiadajú slušný človek túto skúsenosť zopakovať nechce. V prípade národného socializmu je tento fakt ešte výraznejší.

Kým socializmus je iracionálne hodnotený ako „slušnejšia totalita,“ tak národný socializmus a fašizmus nemajú ani tento nostalgicko-emotívny spoločenský kredit. Rozdiel sa skrýva vo vzťahu k smrti. Kým komunizmus vraždil viac-menej skryto, národný socializmus a fašizmus vraždu ako spoločenský princíp legalizovali a ku koncu ani netajili. Len minimálna spojitosť s týmito chorými predstavami vo väčšine verejnosti vyvoláva odpór. Vďaka tomu by sa verejnosť pri hrozbe reštitúcie týchto myšlienok zmobilizovala rýchlejšie ako pri totalite novej, neznámej, sľubujúcej „spravodlivejší“ svet.

Navýše, dnešní lídri národného socialismu si neuvedomujú jeden zásadný fakt. Aj keby sa dokázali pretransformovať do relevantného politického zoskupenia, biľag z mladosti im zostane vypálený na čele. Ak by sa v médiach ukázalo ich meno, okamžite by k nemu bolo pridané: v minulosti priznávec radikálnych hnutí. Priamo úmerne ich politickým aktivitám by sa hlasnejšie oznamovala minulosť, ktorá by daného aktéra diskvalifikovala v očiach verejnosti.

Stredná Európa netrpí rastúcim vplyvom národného socializmu a fašistov. Trpí tým, čím trpela stále. Nie je náhoda, že momentálne všetky prípady spája práve rómska menšina. Afričania a Ázijsci akoby zo tohto bludného kruhu vypadli. Prečo? Pretože sem

prichádzajú za prácou a štúdiom. Nemôžeme hovoriť o vyslovenom rasizme.

Nezáujem rišeť problémy jednej mino- rity v dobrých časoch prináša problémy v časoch zlých. Žiadna renesancia nacizmu, žiadne nové nástup otvoreného, násilného rasizmu. Neschopnosť koncepcne a racio- nálne pracovať na riešení problémov Rómov, ale i predstukov voči nim, dnes vrcholí. Optický nárasť útokov na rómsku menšinu padá na hlavu dnešných i minulých politi- kov. Menšina okradnutá o tradície, za so- cializmu násilne usadená do prostredia, ktoré jej je cudzie, potrebuje pomoc, ako objaviť svoj lepší dnešok. Väčšinová spoločnosť odsudzujúca Rómov ich vníma ako hrozbu a má sklon tolerovať radikálov, ktorí predstierajú záujem o „udržiavanie bezpečnosti.“ Neonacistické spolky si to uvedomujú a plne to využívajú.

Riešenie nemôžu byť jednostranné. Deklaratívne odsudzovanie či postihy ra- dikálov nepôsobia preventívne, len spätné. Je nutné nájsť politickú odvahu prijať opatrenia, ktoré neprinesú popularitu. Koncepcné riešenie je behom na dlhú trať a výsledky nepocítia politici, ktorí ho začali. Pokračujúcim zanedbávaním tejto otázky, zatváraním očí a Rómov do get a periférií problém nevyprechá. Uzavretá menšina ostane problematická, väčšina otvorene netolerantná a radikálne odvážnejší.

Autor je historik.

RODOVÁ ROVNOSŤ – KĽÚČ K DEMOKRACII?

Zuzana Humajová

Listujúc v Súhrannej správe o stave rodovej rovnosti na Slovensku za rok 2008, ktorú v apríli schválila vláda SR, zistujem, že toho o demokracii stále neviem dosť. V trvale udržateľnom sociálnom štáte, smerujúcim k vidine lepších zajtrajskov, sa totiž demokracia buduje celkom inak, ako to učili nás, zadubnených tradicionalistov. Už to nie je len o volebnom práve, slobodnom rozhodovaní a poctivom platení daní. Kľúč k demokracii na večné časy leží celkom inde. Kde? Nuž, v nohaviciach a nohavičkách.

Nie na schopnostiach, vzdelení, či talente dnes záleží, ale na rode. Teda na rodovej vyváženosťi, čiže rovnosti: „Rodová rovnosť je základným atribútom právej a sociálne spravodlivej demokratickej spoločnosti a jej dosiahnutý stupeň je ukazovateľom uplatňovania demokratických princípov“. No, to je vážne. Porozmýšľajme, priateľky a priatelia, nad sebou – uvedomujeme si priority súčasnosti? Leží nám na srdzi spravodlivé rozdelenie práce, pláce, starostí a radostí medzi mužmi a ženami? A vychovávame v tomto duchu i svoje deti, budúce uvedomelé, rodovo vyvážené odliatky pokrokovej formy európskej demokracie?

Najmä vy, čo máte synov – ste si isté a istí, že ste vo výchove nepochybili? Viedli ste svojich potomkov k nebojácnosti a výtrvalosti? K tvrdým výkonom? Hnali ste ich po ihrisku za loptou, do telocvične svaly rysovať? Výdrž a hrubú silu ste u nich chválili? Chyba! Tým ste ich len predurčili k smutnému životu v nevoľníctve rodových stereotypov. Že to bola príprava na vysnívanú kariéru? Iste, muži stále obsadzujú vrcholové posty, no podľa správy „výrazne dominujú aj v remeselníckych a robotníckych profesiách, pri obsluhe strojov a zariadení“, čo znamená, že väčšina z nich i tak pracuje ľažšie ako

ženy, ktoré preferujú prácu v administratíve, službách a obchode. Muži tak vedú v aj čislach o pracovných úrazoch.

No nielen v pracovnom procese sú muži ohrození viac ako ženy. Počas aktívneho života sú vystavovaní „osobitným zdravotným rizikám, chorobám a problémom v dôsledku nielen biologických rozdielov, ale aj v dôsledku rodovo podmieneného životného štýlu, vnímania rizika, prežívania stresu a záťažových situácií“. Muži sú otočkmi vlastných väčší – vražedné pracovné tempo, výbuchy hnev, zlá životospráva a potláčanie emocionality, to všetko sú najmä mužské dominantné charakteristiky. Dôsledkom bývajú choroby a priskorá smrť, dokonca i významne vyšší počet samovrážd. Tú skvelú karieru, ktorú si vraj budujú na úkor žien, si vlastne ani nestihnu užiť.

Nuž, je načasť s tým dača urobiť. Pravdu majú autorky a autori správy, keď tvrdia, že rodové rozdiely nie sú fér. My, čo máme synov, by sme sa k nim mali pridať. Dosť bolo rodovej nerovnosti, v dôsledku ktorej hrozia našim ratolestiam úrazy, kolaps a predčasné úmrtia. Za bagristku nech ide radšej susedovie Kata, nie náš Janko. Dievčatám treba rozdať montérky a krompáče, nech sa tie riziká rodovo pekne vyvažujú. Tak. A keď k nám príde nabudúce na kávu Ilona, ktorá je zanietenou bojovníčkou za práva žien, už sa na ňu nebudem mračiť, že chce nasilu potláčať prirodzené rozdiely. Táto správa mi otvorila oči – v záujme svojich synov budem jej aktivity podporovať, ešte i cukor navyše do kávy jej prihodím. Má tri dcéry.

Autorka je analytička KI a členka Rady pre prirodzenú rôznorodosť. Má dvoch synov, žiadnu dcéru.

UDIALO SA:

1) Dňa 2. apríla 2009 inštitút INEKO zverejnili výsledky ankety, ktorou zisťoval koncom marca názory devätnásťich ekonómov, vrátane ekonóma KI Petra Gondu, na vývoj ekonomiky. Viac o výsledkoch ankety a komentár Petra Gondu na webstránke KI v sekcií KI KOMENTUJE.

2) Dňa 2. apríla 2009 KI organizoval II. ročník kongresu **Alternatívy rozvoja odpadového hospodárstva v SR /Odpady a samospráva/**, ktorý sa uskutočnil vo Veľkej Dvorane KDAH v Ružomberku. Program konferencie nádete na webstránke KI v sekcií KONFERENCIE.

3) Dňa 3. apríla 2009 KI s podporou Gratex International v Bratislave vyhlásil výsledky tretieho ročníka súťaže **Študentská esej na tému Osudové osmičky v dejinách Československa /Udalosti rokov 1918, 1938, 1948, 1968 a 1988 z pohľadu študenta v roku 2008/**. Slávnostné vyhodnotenie súťaže a odovzdávanie cien sa uskutočnilo pred premietaním dokumentárneho filmu **krátká_dlouhá_cesta_**. Prečítajte si ocenené eseje a pozrite si videozáZNAM z vyhodnotenia súťaže ako i z diskusie s Fedorom Gálovom, Martinom Hanzlíčkom a Richardom Krivdom po premietaní filmu krátká_dlouhá_cesta_ na webstránke KI v sekcií ŠTUDENTSKÁ ESEJ.

4) Dňa 14. apríla 2009 analytici KI Dušan Sloboda a Ivan Kuhn na tlačovej konferencii predstavili **porovnanie, ako jednotlivé mi-**

nisterstvá zareagovali na identickú žiadosť KI o zverejnenie informácií týkajúcich sa prerozdeľovania eurofondov pre projekty. Viac informácií, vrátane prezentácií, audio a videozáZNAMU z tlačovej konferencie, ako i súvisiace mediálne výstupy, na webstránke KI v sekcií KI KOMENTUJE.

5) Dňa 17. apríla 2009 bolo v rámci projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)**, ktorý od roku 2009 realizuje Centrum pre hospodársky rozvoj (CPRH) v nadávosti na projekt INEKO HESO-Regióny, zverejnené hodnotenie za obdobie január – marec 2009. Jedným z hodnotiteľov je i analytik KI Dušan Sloboda. Viac, vrátane poradia hodnotených opatrení a komentárov Dušana Slobodu, na webstránke KI v sekcií KI INFORMUJE.

6) Dňa 29. apríla 2009 KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu s podporou Nadácie Penta organizoval 6. seminár druhého ročníka cyklu seminárov o ekonómii **Akadémia klasickej ekonómie**. Viac na webstránke KI v sekcií AKADÉMIA KLASICKEJ EKONÓMIE.

7) V apríli 2009 sa z okruhu ľudí KI v médiach nielen k aktuálnym tématam vyjadrovali: Ondrej Dostál, Peter Gonda, Zuzana Humajová, Ivan Kuhn, Dušan Sloboda a František Šebej. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekciách ČLÁNKY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

PODPORTE NÁS ONLINE!

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika nevydáva len Konzervatívne listy. Organizujeme ročne mnoho konferencií, diskusií, konzervatívnych klubov a prednášok. Každočoréne udelujeme najprestížnejšie literárne ocenenie na Slovensku – Cenu Dominika Tatarku. Publikujeme desiatky analytických výstupov vo forme štúdií, odborných príspěvkov a prednášok, článkov a mediálnych vystúpení. Všetky naše výstupy, vrátane audio či videozáZNAMOV z akcií KI, nájdete na pravidelne aktualizovanej webstránke KI na adresе www.konzervativizmus.sk.

Podporte nás prostredníctvom online prevodu cez Váš internet banking. Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI v sekcií PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!

**KONZERVATÍVNY
INŠITITÚT
M. R. ŠTEFÁNIKA
M. R. STEFANIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE**